

六百年屯堡文化的当代新活力

Reengzganc Reengzmos Xeeuhnix Gaais Xazraaus Laixlih Ndanlyingz Rogtbas Bil

□ 朱登芳

鼓点响起，“脸子”一戴，长衫一甩，刀枪随唱腔起落，锣鼓声还未散去，花灯的唱腔、山歌的乡音又从街巷另一头接了上来。

近日，在“21℃的城市·安顺屯堡非遗展演活动”中，巡游队伍从安顺市西秀区若飞广场出发，沿古城街巷一路展演至文庙广场，当地非遗地戏、花灯、山歌等表演轮番亮相。

600多年过去，屯堡文化被越来越多的人看到。

时间推回明代，随着军队挥师西南，大批军民在黔中屯军屯田、建城戍边，他们开垦田地、修筑村寨、繁衍生息，中原、江南文化与当地文化在漫长岁月中交融，逐渐形成独具特色的屯堡文化，如天龙、云峰八寨、鲍家屯、旧州……石头砌起的院落、代代相传的地戏、服饰、饮食和节庆习俗，至今仍留在当地群众的日常生活中。

而今天，走进这些村寨，看到的不只是旧时光，石板街上，老屋依旧沿街排开，街角却有了咖啡馆、手作店；有人坐在檐下闲谈，也有人拖着行李住进一方老院……

旧州古镇里，一座由老房子改成的民宿，见证了这种变化。

“11年前，我把自家的老房子改造成15间客房，取名‘归来客棧’。”当地居民朱光模说，还没正式开业，就有人找上门来住宿。

这些年，他看着旧州一点点发生变化。早些年，古镇里的休闲业态很少，如今，咖啡馆、民宿、手作等新业态沿着老街慢慢铺开，还增加了非遗体验馆、非遗主理人街区，游客停留的时间也渐渐拉长。

这种在岁月里长出新内容的变化，也发生在当地的传统手工艺中。在省级非物质文化遗产代表性项目安顺木雕市级代表性传承人鲍波的工作室里，一张张传统地戏“脸子”正在变小。

传统表演面具一尺长，约33厘米，鲍波把它缩到3到5厘米，再与书法、家居摆件、饰品结合，让原本属于地戏表演的传统面具，有了更多走进日常生活的可能。

“要用创新‘养’传统。”鲍波说。

这些年，鲍波一直在传统技艺与现代审美之间寻找新的表达，让一张张地戏“脸子”从戏台走进寻常生活，成为游客愿意带回家的伴手礼。

市场也给出了回应。今年5月，他带着一批文创产品参加深圳文博会，小验谱与书法结合的家居摆台一度卖断货，饰品等产品也供不应求。传统手工艺的发展变化，只是屯堡文化不断适应社会发展的一个缩影，把目光投向更广阔的屯堡村寨，老建筑、老技艺与新的消费场景、体验方式正在更多地方相遇。

云峰屯堡的古宅里，非遗工坊、文创商店、主题民宿陆续进入，游客可以画一张地戏“脸子”、体验蜡染，也可以跟着以屯堡历史为背景的“剧本游”穿行石巷。

2025年，云峰屯堡新增剧游、旅拍、特色民宿、主题餐饮、非遗文创、书吧等近30种业态，全年游客量超过40万人次，旅游综合收入约900万元。

岁月流转，六百多年历史没有被封存在某一个年代，它还在一座座院落里，在一刀一凿间，在街巷的烟火中，继续往前走。

Ndanljoongl daz ndangl, “jaabtnac” daz xomc, beahraiz daz feengc, fahqyaangx hal hinghloongz henc henc rongz rongz, hingl joongllaz hazlengc filh byag, gaais hingl hoongz waldangl, hingl guehweanl deel daus hoongz dais baaihunx jaucluangs deel mal sunc mos bai. Jic ngonz nix,qyus ndael “Hoonghmaiz

Mbeelyianj Feiyyif Ndanlyingz Boldumh·Ndanl-xingz 21℃” jongs xianhbyaaic deel byaaic dais jaanglbiangh Roffeiy qyus Qiy Xiyyixuq Siq Boldumh deel osmal,silriangz deez luangs xingzgaus dingz byaaic dingz yianj mal dangz jaanglbiangh Wenfmiaoq,gaais yisjaanglbiangh feiyyif,yis waldangl, weanl sams yiangh weanly-is geaznix dungxdaaml gueh os haec maiz leeux.

Rogtbas laail bil gvasbail,xazraaus laixlih mbaanx ndanlyingz oons langl oons ndaix wen-zlaail ximlranl.

Ngonzxez dausbail dangz xeeuh Mingz, jongs gunl laaux haaix mal dangz beangz sail-naamz,jiclaail buxbeangz buxgunl qyus beangz jincjaangl Gvisxul nix xaabt gunl xaaux naz, xaaux xingz daez beangz,hocdeel haail rih haail naz, xaaux mbaanx xaaux luangs, suncxeeuh gvasngonz,xazraaus laixlih gaais beangz jaangl-gvagt,baaihnaamz Nyielraiz deel riangz xazraaus laixlih geaznix qyus ndael ngonzxez raiznaanz nix dungxgaabt dungxjoonc,naaihnaaih xaaux-banz xazraaus laixlih ndanlyingz gaais luame banzliangl deel bai.Tianylungf, beedt mbaanx Yinfungy, Baoqjiaytenf, Jiuqzouy……gaais da-zhoongh aul rinl dab banz deel, gaais yisjaangl-biangh, ndaangldanc, gaaisgenl riangz raus-beangz ngonzxiangl xeeuh daaml xaauz xuanz mal langl deel,dangz xeznix hazlengc lix qyus ndael ndianlngonz buxmbaanx ndanlyingz.

Dangz meanhnix,byaaic hauc sams mbaanx xeeuhjees nix,miz gah ndaix ximlranl gaais yianghgaus gusndux deel doh, qyus genz ronl rinlbeens deel,raanzgaus hazlengc silriangz deez gaail qyus banzbaaiz,damx qyus geazgungx deez gaail deel lix ndanlraanz gaail kayfei,y, raanzdians gaail hos hoonglfengz bai;lix wenz nangh qyus lacros degtxuex,yieh lix wenz rah gaaisgaais dancyungh deel hauc dazhoongh gaus ndeoul bai……

Qyus helgaus Jiuqzouy,lix ndanl raanzdi-anh deengl aul raanzgaus gaic banz ndeoul, xih deengl yianghnix bians banz.

“11 bil goons, gul aul ndanl raanzgaus raanz gul gaic banz 15 hoongsraanz haec bux-hees qyus,osxoh gueh Raanzdianh Daausmal.” Buxbeangz Jiuqzouy Zuy Guangymof nauz, doc filh haaildul xux hees dazraaix,xih lix wenz ral dangz raanz mal qyus bai.

Jic bil nix, deel ximlranl Jiuqzouy baizndeoul bians eedtndeoul. Bil baizxaux, yiangh gax xunzmaiz ndael helgaus deel leeux nois,xeznix, raanz gaail kayfei,y,raanzdianh,raan-zdians gaail hos hoonglfengz sams raanz gueh gaxmos nix silriangz gaailgaus naaihnaaih mbeel qyus,hazlengc dol ndanlraanz xeh gueh yiangh feiyyif, deezugaail buxguanc gueh yiangh feiyyif deeml,heesxunz yieh dangx qyus naanz dol bai.

Qyus ndael ngonzxez mos os banz yiangh-mos dengcnix,yieh os qyus gaais baizfengz xeeuhjees mbaanx ndanlyingz soonl haec deel, baizfengz gveedtfaix Boldumh deengl baizfengz feiyyif mbagt senjijf,buxdaamsunc ndaix gueh buxdaais mbagt sijigf deid guehxoh Baoq Boy, qyus hoongsguehhoongl Baoq Boy,jeebt jaabt-nac xeeuhjees aul mal gueh yisjaanglbiangh ndeoul xeznix hazlengc bians nis.

Jaabtnac xeeuhjees guehyis yungh deel raiz xigt ndeoul,xih deengl 33 lifnij dengcnix,Baoq Boy haec deel bians dinc banz 3 dangz 5 lifnij, hazlengc haec deel aul mal riangz ndanl-sel luame,dangzyiangh baaic ndaelraanz,dangzy- iangh nis xiangsndaangl samsnix dungxgaabt, haec gaais jaabtnac benc deengl aul mal gueh yisjaanglbiangh nix, ndaix os qyus ndianlngonz xezlaangs laail dol.

“Haz aul gaais xaaxmos mal ‘rumx’ gaais xeeuhjees.” Baoq Boy nauz dengcnix.

Sams bil nix,Baoq Boy xanh qyus jaangln-dael yiangh baizfengz xeeuhjees riangz fusdal ximl yiangh xauhndil xeeuhnix bail ral ronl-mos guehsians,haec jaabtnac yisjaanglbiangh deel jeebt daaml jeebt dais genz daaiz bail dan-gz ndianlngonz xezlaangs,biansbanz yiangh laix-loh ndil riuc xos fengz haec buxhees mal xunz yuans dez bail raanz deel.

Haanghjeex yieh haanl haaus bai. Ndianl 5 bilnix, deel dez sams dangzyiangh il xazraaus laixlih xaaux os deel bail dangz gaais wis wenfbofhuiq baaih Senyzenq, gaais dangzyiangh baaic ndaelraanz aul jaabtnac nis riangz ndanl-sel luame dungxgaabt gueh banz deel doc ndaix gaailgaadt ies bai,dangzyiangh nis xiangsndaangl sams yiangh hos nix yieh miz damx gaail.

Baizfengz xeeuhjees mbeelfaadt biansyiangh, gaaisnix xih deengl gaais gogt nis ndeoul haec wenz rox mbaanx ndanlyingz qyus xeeuhnix bail ral ronlmos guehsians, xuangs dal ximl bail sams mbaanx ndanlyingz gvaangslaangh deel dol deeml,xeznix ndanlraanz xeeuhjees, baizfengz xeeuhjees doc ganx riangz dangz deenhmos xezmos saecxeenz, il josis mos xeh gaais ndilmaiz sams sians nix dungxbungz os qyus laail geaz bai.

Qyus ndael raanz xeeuhjees ndanlyingz Yinfungy,raanz gueh hoongl feiyyif, raanzdians gaail hos il xazraaus laixlih xaaux deel doc naaih dungxdaaml lix bai,heesxunz ndaix bail weeh jeebt jaabtnac yisjaanglbiangh ndeoul, bail xeh nyumxdeemc,ndaanglgaus yieh ndaix riang-zlangl il sians xeeuhjees ndanlyingz guehgogt mal gah dingz yianj yismaiz dingz byaaic gvas luangsrlinl.

Bil 2025,ndanlyingz Yinfungy lix gah yianj yismaiz, xunzdeenh xeeusngauz, raanzdianh luame banzliangl, gaaisgenl lix zujitf, dangzy- iangh il xazraaus laixlih xaaux gaais feiyyif, raanz ximl-sel iadtnaais samsnix haz dangz 30 yiangh gaxmos, heesxunz leeux bil laailgvas 40 faanh wenz (daaus),bangh xunzxianh dangzdoh ndaix xeeenz hauc 900 faanh manz dengcnix.

Ngonzxez bailnac, rogtbas laail bil ngonzxez filh deengl jangl qyus xeeuhlaz bil-laez xingh,deel hazlengc lix qyus idanl da-zhoongh,qyus bas fahmid fahsius,qyus ndael wanzfiz deez gaail deez luangs deel,xanh gvas bail nac.

(来源:天眼新闻 翻译:黄德峰 译审:王正直)

双语新闻

汉文·布依文对照

守株待兔

Ved Ghaib Det Dangl Lok

周围的村民都暗自嘲笑他。最终田地彻底荒废，农夫也再没有等到兔子，落得一无所获。

这个故事告诉我们：偶然的幸运不能当作常态，妄图依靠侥幸、不劳而获，放弃踏实努力，最终只会一事无成。

Niangb Songb Guaif maix laix naix ait gheb,hnaib hnaib sail qend ves mongl vud ait gheb.Maix ib hnaib,nenx xent niangb diub lix ait gheb,ghax ngit bongf ib dail lok vud vangs ax jas gid,deix dluf deix dax mongl guf ghab but lix bangf laib ghab ghuk det lul,jox ghab ghongd lod mongl yangx,xangf id ghax dal niangs yangx.Dail naix ait gheb ghangb hvib wat,xangt bil nenx bangf diangb hsod zat,qeb dail lok das diangd zaid mongl yangx,ax ed ib nenk ves ghax dot ib dent ngx nongx.

Gangl hnaib id dax mongl,dail naix ait gheb ghax waif hvib yangx.Nenx ax handg qend ves kab lix ait gheb yel,hnangd ait gheb gos ves sul ax dot bix seix,dail des ax jas dan-gl dail lok guf das lol gangt.Ait nend nenx ghax gangf dol zax dol hsod jul,hnaib hnaib ved niangb laib lul det pik,niel niangb dangl lok,hnaib hnaib sail ved niangb laib ghab ghok

det ib pit,niex niel dangl bub diub,hnaib hnaib seix bob deid maix dail lok guf das diot laib ghab ghok det nongd.

Dol ghab hnaib ib hnaib hnaib fat mongl, diub lix bangf gheb las ax dail naix bangd dliangd,gid gid bal mongl jul;Dail ax maix dail lok dangl ghangb diangd guf gos laib ghab ghok det nongd yel.Ob pik bangf dol naix sail diek nenx niat lins niox.Leit hsat dangl ghangb dol lix sail hfangb jul,dail naix ait gheb seix dangl ax dot dail lok yel,hsat ghangb ghax hsab lob hsab bil.

Laib ghab niangs ghot nongd ghax xangs bib:Ghad hsot deix gid ax gid dad lol ait ghab hnaib ghab hmangt,ghax nos jus deix gid dot vut,ax ait seix maix nongx,xangt bil diub lix diub las,leit hsat ghangb lol ghax maix jus hsab lial dail.

(选自《韩非子·五蠹》 翻译:吴里城 译审:张成)

寓言故事

汉文·苗文(中部方言)对照

好巧是你

Koup Douh Jingv Nyac

好巧啊
是你啊
在巷口看同一朵花
开得不算很无瑕
原来你也喜欢它

好巧啊
是你啊
地铁坐过站忘了下
窗外有一幅晚霞
原来你也在看它

我发现总有一个你
在某天某一刻与我相遇
仿佛命运藏好的伏笔
说一声
好巧
是你

我发现总有一个你
陪我晒过太阳也淋过雨
仿佛不偏不倚的默契
说一声
真好
是你

好巧啊
是你啊
在转角那棵老树下
听着蝉鸣不说话
原来你也没回家

好巧啊
是你啊
一起等天亮的刹那
点了热巧和热茶
小声问我好喝吗

我发现总有一个你
在某天某一刻与我相遇
仿佛读懂所有的孤寂
说一声
好巧
是你

我发现总有一个你
陪我晒过太阳也淋过雨
仿佛久别重逢的知己
说一声
多好
是你

好巧是你
好巧是我
好巧就算是天地广阔
也有注定已久的
我刚好等你
你刚好经过

人海里总有一个你
让完美不完美都很惊喜
仿佛时光溫柔的回忆
说一声
好巧
是你

世界上一直有个你
陪我收藏许多平凡朝夕
仿佛不约而同心意
说一声
幸好
有你

Koup douh ax
Jingv nyac ax
Nyaoh bags liungh naengc jungh il kgongl wap
Gkeip kgeis baov piunk piout ags
Kgeis wox nyac buh sais xogp maoh

Koup douh ax
Jingv nyac ax
Diil tieec suiv miodx doiv nyenc lamc luih
Nugs sings lis il donc kangp nyaemv
Kgeis wox nyac buh naengc maoh

Yaoc xih wox bens lis il duc nyac
Nyaoh maenl nup il xic nup nyimp yaoc daengl subt
Jongs kgeev gkaox mingh kgouv jings lis il miac
Kgangs il bags
Koup douh
Jingv nyac

Yaoc xih wox bens lis il duc nyac
Banx yaoc pieengp kangp buh liemc bienl dah
Jongs kgeev saop liih kgeis yeep kgeis gees naih
Kgangs il bags
Nyaengc lail
Jingv nyac

Koup douh ax
Jingv nyac ax
Nyaoh juds kuenp kgongl meix laox jah
Kap tingk leengh wanc kgeis kgangs lix
Kgeis wox nyac buh kgeis jonv yanc

Koup douh ax
Jingv nyac ax
Gaenx siic gas menl guangl il xic jah
Dieis map qaox saos nyimp xeeec saos
Soh seik haemk yaoc lail wumx kgeis

Yaoc xih wox bens lis il duc nyac
Nyaoh maenl nup xic nup nyimp yaoc daengl subs
Jongs kgeev sogc wox gemv giul daengc kgoil naih
Kgangs il bags
Koup douh
Jingv nyac

Yaoc xih wox bens lis il duc nyac
Banx yaoc pieengp kangp buh liemc bienl dah
Jongs kgeev banx gkaox liic diaengl jonv deml
Kgangs il bags
Tongp lail
Jingv nyac

Koup douh jingv nyac
Koup douh jingv yaoc
Koup douh xuh sonk jingv menl dih kuantg kueip
Buh lis diingh lail kgaov diaengl
Yaoc dav dangc gas nyac
Nyac dah dangc dah map

Gkaox wagx naih bens lis il duc nyac
Douv xonc xuh kgeis xonc xuh xeds yunv maengx gungc
Jongs kgeev liix beis nyanl maenl mas qat naih
Kgangs il bags
Koup douh
Jingv nyac

Dees mas menl meenh xih lis duc nyac
Banx yaoc jinx lail kgoil hedp nyaemv biingc debx naih
Jongs kgeev sais longc lianx jaenl kgags jungh naih
Kgangs il bags
Xangc lail
Lis nyac

歌词欣赏

汉文·侗文对照

(文:安九 翻译:姚仕威 译审:潘永荣)

